

végzés

Rendelkező rész

A Kúria végzése ellen fellebbezésnek vagy felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben az indítvány előterjesztője, valamint azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I.

[1] A jelentős kárt okozó bűnszövetségben és üzletszerűen elkövetett

csalás büntette és más bűncselekmény miatt ... és társai ellen indult büntetőügyben a Budapesti IV. és XV. Kerületi Bíróság a 2016. május 3-án meghozott és kihirdetett 3.B.XV.268/2011/271. számú ítéletében ... I. rendű terheltet bűnösnek mondta ki

- 6 rendbeli társtettesként elkövetett csalás büntettségében [Btk. 373. § (1) bekezdés, (2) bekezdés b) pont ba) és bc) alpontjai, és (5) bekezdés b) pont],
 - 110 rendbeli társtettesként elkövetett csalás büntettségében [Btk. 373. § (1) bekezdés, (2) bekezdés b) pont ba) és bc) alpontjai, és (4) bekezdés b) pont],
 - 32 rendbeli társtettesként elkövetett csalás büntettségében [Btk. 373. § (1) bekezdés, (2) bekezdés b) pont ba) és bc) alpontjai, és (3) bekezdés b) pont],
 - 4 rendbeli társtettesként elkövetett csalás vétségében [Btk. 373. § (1) bekezdés, (2) bekezdés b) pont ba) és bc) alpontjai],
 - 1 rendbeli felbujtóként elkövetett közokirat-hamisítás büntettségében [Btk. 342. § (1) bekezdés c) pont].
- [2] Ezért őt - halmazati büntetésül - 3 év 10 hónap börtönben végrehajtandó szabadságvesztésre, 4 év közügyektől eltiltásra, és 5 év gazdálkodó szervezet általános vezetését ellátó szerv tagja vagy egyszemélyi vezetője, mint foglalkozástól eltiltásra ítélte.
- [3] Megállapította, hogy a kiszabott szabadságvesztésből legkorábban a büntetés kétharmad részének kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra.
- [4] Rendelkezett az I. rendű terhelt ingó- és ingatlanvagyonára elrendelt zár alá vétel fenntartásáról, valamint az előterjesztett polgári jogi igények elutasításáról.
- [5] Az elsőfokú bíróság ítélete ellen ... I. rendű terhelt és védője felmentésért jelentett be fellebbezést.
- [6] A Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság a 2017. május 3-án meghozott és kihirdetett 23.Bf.XV.11.426/2016/31. számú ítéletében az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta: kimondta, hogy ... I. rendű terhelt a terhére megállapított vagyon elleni bűncselekményeket felbujtóként követte el.
- [7] A szabadságvesztés büntetést 3 évre enyhítette, egyúttal a gazdálkodó szervezet általános vezetését ellátó szerv tagja vagy egyszemélyi vezetője, mint foglalkozástól eltiltást mellőzte.
- [8] Az 1 rendbeli, a Btk. 342. § (1) bekezdés c) pontjába ütköző és aszerint minősülő közokirat-hamisítás büntette miatt az eljárást megszüntette.
- [9] Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét ... I. rendű terhelt tekintetében helybenhagyta.
- [10] Az irányadó jogerős tényállás lényege szerint ... I. rendű terhelt rábírására a terhelt-társai azért hoztak létre gazdasági társaságokat, hogy azokon keresztül majdan felépítendő lakásokat értékesítésre kínáljanak fel a vevőknek úgy, hogy a szerződéskötéskor különböző címen tőlük pénzüsszegeket vegyenek fel, amelyeket a cégek ügyvezetői ... I. rendű terheltnek juttattak és amelyeket nem az ígért lakásépítési projekt megvalósítására

fordítanak. Az ingatlanok értékesítésére, és a pénzüsszegek átvételére a kiadott jogerős építési engedélyek megléte előtt sor került. A vevőket a szerződések megkötése előtt nem tájékoztatták megfelelően, megtévesztéssel vették rá őket az ügylet megkötésére. Ennek keretében a lakások eladási árát azzal tették vonzóvá, hogy a piaci forgalmi értékhez képest jóval alacsonyabb áron hirdették, amiből azokat nem is lehetett volna kivitelezni, továbbá a terheltek cégei olyan telkekre hirdették a kivitelezést, amelyeket ki sem fizettek, a telkeket terhelő jelzálogjogot pedig mint beruházást finanszírozó hitelbiztosítékot jelölték meg, holott az a korábbi tulajdonos által felvett hitelt biztosította. Valójában az építés megvalósításához szükséges hitelkérelmeket be sem nyújtották, az ahhoz megkívánt önerővel és egyéb feltételekkel nem is rendelkeztek. Az építkezéseket nem kezdték meg, a vállalt átadási határidőt követően a cégek az átvett pénzekkel nem számoltak el, azt az ügyfelek részére többnyire nem adták vissza, mert más célra - amely a szerződések teljesítésétől független volt - fordították, felélték.

- [11] ... I. rendű, ... II. rendű és ... III. rendű terheltek a tényállásban szereplő családi cselekményeket összegezve 190.354.000 forint kárt okozva követték el, melyből 7.356.000 forint térült meg.

II.

- [12] **II/1.** A jogerős ítélet ellen ... I. rendű terhelt védője terjesztett elő felülvizsgálati indítványt a Kúrián 2017. augusztus 2-án kelt beadványában, amelynek a jogalapját a Be. 416. § (1) bekezdés a), b) és c) pontjában megjelölt okokra alapította.
- [13] A felülvizsgálati indítvány szerint mind az elsőfokú, mind a másodfokú eljárásban kirívó anyagi és alaki jogszabálysértések történtek, így a Be. 416. § (1) bekezdés a) pontja alapján, melynek értelmében a terhelt bűnössége mindkét fokon a büntető anyagi jogi jogszabály megsértésével került megállapításra, b) pontja alapján törvénysértő minősítés és büntetés kiszabására, továbbá c) pontja alapján a bíróságok határozathozatalára a Be. 373. § I.c), I.d), II.c), II.d) és III.a) pontja szerint került sor.
- [14] **I. Eljárásjogi szabálysértések a Be. 416. § (1) bekezdése c) pontja alapján**
a) Be. 373. § (1) bekezdés I. pont d) alpontja: a cselekmény jogerős elbírálása
- [15] A védő indítványa szerint jelen eljárás súlyosan sértette a „ne bis idem” elvét, tekintve, hogy a felülvizsgálattal támadott ítéletek ítéleti tényállása, indokolása, illetve a vádirati tényállás egyes részei szó szerint megegyeznek az I. rendű terhelttel szemben meghozott másik, a Budapest Környéki Törvényszéken 24.B.10/2013/89. számú, illetőleg a Fővárosi Ítéletáblán 2.Bf.299/2016/16. számú ítélettel jogerősen befejezett büntetőügy alapját képező váddal és ítéleti tényállással.

b) Be. 373. § (1) bekezdés I. pont c) alpontja: törvényes vád hiánya

- [16] A védő szerint a felülvizsgálattal támadott elsőfokú és másodfokú ítélet törvénysértően hagyta figyelmen kívül - a védelem által észrevételezett - azt a körülményt, hogy jelen ügy vádirati tényállásának egyes részei szó szerint megegyeznek a Budapest Környéki Törvényszék 24.B.10/2013/89. számú, illetőleg a Fővárosi Ítéltőtáblán 2.Bf.299/2016/16. számú ítélettel jogerősen befejezett büntetőügynek a vádiratával.

c) Be. 373. § (1) bekezdés II. pont c) alpontja: a bíróság a hatáskörét túllépte

- [17] A védő felülvizsgálati indítványában kifogásolta a másodfellebbezésből való elzárását a védelemnek. Ennek indokaként azt adta elő, hogy a másodfokú bíróság által meghozott és kihirdetett másodfokú ítélet az elsőfokú ítéletet megváltoztatta akként, hogy a vád tárgyává tett jelentősebb súlyú bűncselekmény mellett a felelősségre vonás szempontjából jelentéktelennek ítélt bűncselekmény miatt az eljárást megszüntette, és a terheltet a közokirat-hamisítás büntette alól felmentette. A másodfokú bíróság a nyilvános ülésen jelen lévő védőt nem nyilatkoztatta meg a jogorvoslati nyilatkozat kérdésében, attól elzárta. A védelem észlelve a jogsértést, haladéktalanul írásban terjesztette elő fellebbezését, tekintve, hogy jogi álláspontja szerint a fellebbezési jogosultság a Be. 386. § (1) bekezdés c) pontja alapján ex iure megnyílt, a 63/2008. számú Büntető Kollégiumi vélemény alapján a Be. 332. § (2) bekezdésben megjelölt okból történő megszüntetés miatt, rendes jogorvoslatnak minden esetben helye van.

- [18] A védelem másodfellebbezésének joghatályosságát az 1/2007. BK vélemény II.2. pontjára alapította, melynek értelmében közömbös, hogy a fellebbezés jogosultja az eljárás megszüntetésének Be. 332. § (2) bekezdése esetén a másodfokú bíróság eltérő rendelkezését (nem) sérelmezi.

- [19] A védő szerint ezért azzal, hogy a Fővárosi Törvényszék a jogorvoslati nyilatkozatok lehetőségét törvénysértően korlátozta és megvonta, a 23.Bf.11.426/2016/34. számú végzésével a fellebbezést törvénysértően utasította el, ezzel a hatáskörét túllépte, és a jelen nem lévő terhelt védekezéshez való törvényes jogát kirívóan megsértette.

d) Be. 373. § (1) bekezdés II. pont d) alpontja: a tárgyalást olyan személy távollétében tartották meg, akinek a részvétele a törvény értelmében kötelező

- [20] A Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság a felülvizsgálattal támadott elsőfokú ítélet vonatkozásában a védő indítványára 2017. április 25. napjára nyilvános ülést tűzött ki, majd 2017. május 3-án hirdette ki a védő jelenlétében, de a nyilvános ülésen meg nem jelenő ... I. rendű terhelt távollétében az ítéletét. Ezzel a védelem szerint a másodfokú bíróság abszolút eljárási szabálysértést követett el.

e) Be. 373. § (1) bekezdés III. pont a) alpontja: az elsőfokú bíróság az indokolási kötelezettségének oly mértékben nem tett eleget, hogy emiatt az ítélet felülbírálatra alkalmatlan

- [21] Az indokolási kötelezettség megsértése körében a védő a következőkre hivatkozott. A Be. 78. § (3) bekezdése alapján az eljáró bíróságnak kötelessége a bizonyítékokat egyenként és összességükben értékelni, és a bizonyítás eredményét az így kialakult meggyőződése szerint megállapítani. Az ítéletben azonban indokolási kötelezettsége kötött: köteles a számba vett bizonyítékokat külön-külön értékelni, megindokolni, mely bizonyítékokat miért értékelt a vádlott terhére és mely bizonyítékokat vetette el a tényállás felderítése, majd a bűnösség kiszabása során.
- [22] Az elsőfokú bíróság a lefolytatott bizonyítással és ... I. rendű terhelt következetes bűncselekményt tagadó vallomásával szemben, a közel 350 oldalas ítéletében nem adta indokát miért mellőzte az I. rendű, II. rendű, III. rendű és a IV. rendű terhelteknek - a közel húsz tárgyalási napon - fenntartott és egybevágó nyilatkozatának értékelését, amellyel a terheltek kifejezett egyetértésüknek adtak hangot a tekintetben, hogy a **cég 1** cégcsoport kezdeményezésén alapuló lakópark felépülésében valamennyien - ki-ki a szaktudásának megfelelően - részt kívánt venni, a projekt megvalósulását valamennyien kívánták.
- [23] Sem az elsőfokú ítéleti tényállásában, sem annak indokolásában, ahogyan a másodfokú ítélet is mellőzte annak indokát, miért hagyta ki az elsőfokú bíróság számba vetéséből az eljárás anyagává tett, és a védekezés alapjául szolgáló 33-34. kötetekben található lényeges okirati bizonyítékokat, mint a banki indikatív ajánlattételi dokumentáció teljes táráát, amely a projekt megvalósulásának érdekében támasztotta alá, hogy konkrét lépések történtek a banki finanszírozás megszerzésére a **cég 2**, az **cég 3**, a **cég 4**, a **cég 5** és az **cég 6** pénzügyintézeteknél.
- [24] Nem tért ki sem az elsőfokú, sem a másodfokú bíróság a sértetti vevői kör mind nyomozati, mind bírósági szakban tett vallomásának értékelésére, illetve a szerződés-módosítások határidőt hosszabbító tényére, amely alátámasztotta, hogy a lakóház projekt felépülése és ütemezése vonatkozásában mindenkor teljes körű tájékoztatást kaptak, tehát a tévedésbe ejtés, mint a csalás törvényi tényállási elemének megvalósulása kizárt.
- [25] Az elsőfokú ítélet ... I. rendű terhelt vonatkozásában olyan alapvető indokolási hiányossággal rendelkezik, amely súlyosan jogszabálysértő. Az ítélet ugyanis kizárólag a vád bizonyítékainak értékelésében merül ki, sem **az I. rendű terhelt** elkövetési magatartását, sem a motivációját nem fejti ki, sem nem adja annak indokát, pontosan mely cselekményével, hogyan és miért követte el a bűncselekményt. Az ítélet nem tartalmazza, hogy a bűncselekmény törvényi tényállási elemei miként valósultak meg. Az I. rendű terhelt által hivatkozott „perfeljegyzést” a bíróság ítéletében „állítólagosnak” minősítette, miközben okirati bizonyítékként -

ezáltal kizárva annak „állítólagos jellegét” - az eljárás anyagává tette (nyomozati 547. sorszámú földhivatali irat), s amely tény fennállására egyúttal **tanú 1** tanúvallomása, **tanú 2**, **tanú 3** és a terheltek vallomása áll rendelkezésre, amelyek értékelése az ítéletből teljességgel hiányzik. Az Inyvtv. eljárás alapján abban az esetben, amennyiben széljegyre feljegyzett tény törlésére irányul a kérelem, az törlésre kerül, és a törlés tényénél fogva a feljegyzés többé nem látható sem a széljegy, sem a tulajdoni lap többi részén. A perfeljegyzés fennállásának ténye a banki hitelkérelem és folyósítás akadálya, amely köztudomású tény. A vádirati okatlan tényállítással szemben - mely szerint az ingatlanokon fennálló jelzálog a banki kölcsön nyújtás akadálya - köztudomású tény az is, hogy jelzálogjoggal terhelt ingatlan értékesíthető, és további hitelkérelemnek nem akadálya. Törvénysértően járt el a másodfokú bíróság, amikor az elsőfokú bíróság vádirattal megegyező hibás megállapítását e tekintetben sem változtatta meg.

[26] **II. Anyagi jogszabálysértések**

a) Be. 416. § (1) bekezdés a) és b) pontja

[27] A védő szerint az elsőfokú bíróság által lefolytatott bizonyítási eljárásban kétséget kizáróan bizonyítást nyert mind a terheltek és vevők nyilatkozata alapján, mind az okirati bizonyítékok alapján, hogy ... I. rendű terhelt, ahogyan terhelt társai is - kifejezetten kívánták a projekt megvalósulását. Mind az I. rendű terhelt, mind terhelt-társai az utolsó pillanatig - később külön-külön - bizonyítottan mindent megtettek azért, hogy az építkezés megvalósuljon. Sem ... I. rendű terhelt, sem a terhelt társak nem nyugodtak bele egészen **tanú 1** széljegyként felvezetett perfeljegyzéséig - amely kifejezett akadálya volt a projekt megvalósulásának -, hogy a beruházás finanszírozása körében ne tegyenek erőfeszítéseket.

[28] Sem az elsőfokú, sem a másodfokú bíróság nem értékelte ... I. rendű terhelt vallomását alátámasztó ... IV. rendű terhelt és a tanúként meghallgatott **tanú 4** vallomását, akik egybehangzóan arról nyilatkoztak, hogy a projekt végül azért nem valósult meg, mert a tanúként kihallgatott **tanú 1** türelme állítólag elfogyott a telkek vételárának kifizetése késedelme okán.

[29] A védelem álláspontja szerint az elsőfokú bíróság súlyosan jogszabálysértő és megalapozatlan ítéletet hozott a Be. 351. § (1) és különösen (2) bekezdés a), c) és d) pontjára figyelemmel. A lefolytatott bizonyítási eljárással ellentétesen az eljáró bíróság a tényállást hiányosan, iratellenesen állapította meg, illetőleg az ítéletében hiányosan és iratellenesen megállapított tényállásból helytelen további következtetést vont le a terhelt bűnösségére. A bíróság iratellenesen jutott arra a következtetésre, hogy a terheltek csalást követtek el, amikor színvonal alatti lakások értékesítésébe kezdtek. A bíróság minden indok nélkül mellőzte a színvonalas lakásokat jogerős építési engedélyekkel engedélyező jegyző és az ügyben eljáró ingatlanforgalmi szakértői vélemény közötti ellentmondás feloldását.

- [30] A felülvizsgálattal támadott ítéletekkel szemben negatív érvként került feltüntetésre, hogy az ügyben eljáró ingatlanforgalmi szakértő nem volt kompetens az ügyben, a beruházást kizárólag építésügyi igazságügyi szakértő véleményezhette volna. Kifogás tárgyát képezte az is, hogy a bíróság ítéletében nem adott számot arról, hogy miért mellőzte a jogerős építési engedélyeket és módosításainak a határidőket érintő értékelését, mint a beruházás csúszásának effektív akadályait, miért mellőzte a banki finanszírozási dokumentációt, a megvalósíthatósági tanulmányt, mint okirati bizonyítékokat, amelyek mind a terheltek javára szóló és ártatlanságukat alátámasztó körülmények.
- [31] A védelem álláspontjaként fogalmazta meg, hogy a hivatkozott okirati bizonyítékok és tanúvallomások, továbbá egybehangzó terhelti vallomások értékelésének hiányán túl a bíróság ítéletének sem jogi, sem ténybeli alapja nincs és nem volt.
- [32] További ténybeli tévedésként értékelte a támadott ítéletek esetében - amiből aztán helytelen következtetést vont le a bíróság - azt is, amikor ítéletében a lakóparkok beruházására létrehozott tiszta cégek fennállását kriminalizálta, nem folytatva le semmilyen bizonyítást a laikus ügyészi állítással szemben, miszerint ez nem leplezte a terheltek szándékát, hanem az üzleti és a beruházási hitelgyakorlat alapvető része és követelménye az új építésű lakópark projektek létrehozásánál, figyelmen kívül hagyva **tanú 5, tanú 1** továbbá a terheltek egybehangzó vallomását.
- [33] Megalapozatlanságot megalapozó tényező a védő szerint az első- és másodfokú ítéletnek az a következtetése, hogy önmagukban az egyes szerződések alapján átvett összegek mértéke tekinthető a kár alapjának. Az elsőfokú bíróság ítéletében nem tárta fel a tényállást a tekintetben, hogy megvizsgálja, hány sértett vevő adott át ténylegesen előleget és foglalót a II. rendű, III. rendű és IV. rendű terhelteknek, a sértetti körből hányan érvényesítették hitelezői igényüket a felszámolási eljárásokban, hányan álltak el a szerződéstől és kapták vissza a pénzüket.
- [34] A Fővárosi Törvényszék 23.Bf.XV.11.426/2016/31. számú ítéletével ... I. rendű terhelt cselekvőségét a vádbeli csalások büntetében „felbujtóként” minősítette, míg terhelt-társaiét kivétel nélkül „bűnsegédi” részesi körben állapította meg. A védelem ennek okán annak az álláspontjának adott hangot, hogy a bűncselekmény minősítése a megváltoztatott másodfokú ítélet alapján sem foghat helyt, hiszen ezen megállapítás alapján a vádbeli cselekményeknek nem volt tette, ennél fogva bűnösség megállapítására egyáltalán nem kerülhetett volna sor.
- [35] Súlyosan jogszabálysértőnek tartotta felülvizsgálati indítványában mind az első-, mind a másodfokú bíróságok ítéleti indokolását a tekintetben, hogy a csalás törvényi tényállási elemei megvalósultak. A védelem álláspontja szerint a törvényi tényállás mind alanyi, mind tárgyi oldala hiányos, a bizonyítási eljárás kétséget kizáróan alátámasztotta, hogy ... I. rendű terhelt és társai kifejezetten kívánták - a megromlott viszonyuk ellenére is -

a projekt megvalósulását. A beruházási projekt megvalósításához teljes infrastruktúrát építettek ki, értékesítőket, szakértőket alkalmaztak, a szokásos mederben folyt az építkezés engedélyeztetése, a finanszírozás terén indikatív ajánlatok sora jött létre, amelyek természetesen tartalmazták mindazon feltételeket, amelyeket a pályázó projekt cégnek - a legelőnyösebb ajánlat kiválasztását követően - kellett volna teljesíteni. Az üzleti szokásos gyakorlattal ellentétben a terheltek magatartását kriminalizálva jutottak a bíróságok tévesen arra a következtetésre, hogy a vádbeli tényállítással megegyezően megállapítsák, hogy a terheltek szándéka „eleve hiányzott”. Sem az első, sem a másodfokú bíróság nem rendelt el szakértő meghallgatását a tekintetben, hogy meggyőződjön arról, hogy a lakópark beruházási projektek esetében eltért-e ... I. rendű terhelt és társainak magatartása az ilyenkor kialakult befektetői gyakorlattól.

- [36] A védő szerint a kihallgatott vevői kör vallomása és szerződésmódosítások alapján egyértelműen kizárható, hogy a vevőket a lakópark megvalósulása kapcsán a terheltek tévedésben tartották volna. Valamennyi vevő több szerződésmódosítást írt alá, folyamatos tájékoztatásban részesült, miközben a banki hitel-támogatás iránt ... I. rendű terhelt és terhelt társai megfelelően - a bíróság által nem vizsgáltan! - az üzleti életben szokásos gyakorlat szerint készítették elő.
- [37] Miután nem csak a kár pontos összegének meghatározása és annak bizonyítása maradt el az elsőfokú eljárásban, hanem annak vizsgálata is, pontosan milyenösszezszerűségben szenvedtek kárt a vevők, a védelem álláspontja szerint a minősítés vonatkozásában elengedhetetlen törvényi követelmény lett volna ennek tisztázása.
- [38] Az indítványozó szerint figyelemmel arra, hogy az elsőfokú ítélet a csalás egyes törvényi tényállási elemeinek fennállását nem indokolta, álláspontja szerint a minősítés törvénysértő, a másodfokú ítélet alapján, amely a tettesi elkövetés hiányában állapította meg a bűnösséget alkalmatlan és súlyosan törvénysértő ... I. rendű terhelt büntetőjogi felelősségének megállapítására.
- [39] Mindezekre figyelemmel a védő a következő indítványt tette: kérte a Kúriát, hogy hozzon a törvénynek megfelelő határozatot és ... I. rendű terheltet elsődlegesen bűncselekmény, másodlagosan bizonyítottság hiányában mentse fel a vádbeli bűncselekmények alól. Amennyiben pedig erre nem lát lehetőséget, a törvénysértő határozatot hozó első- és másodfokú bíróság ítéletét helyezze hatályon kívül, és az elsőfokú bíróságot utasítsa új eljárás lefolytatására.
- [40] ... I. rendű terhelt védője a Kúriára 2017. augusztus 25-én érkezett beadványában felülvizsgálati kérelem kiegészítést terjesztett elő, amelyben továbbra is állította, hogy a törvényes vád hiánya áll fenn mindkét jogerős ítéletet keletkeztetett bírósági eljárásban. Míg ugyanis a Budapest Környéki Törvényszék előtt indult büntetőügyben az eljáró másodfokú bíróság kizárta a vásárlók megkárosítására irányuló terhelti szándékot, ugyanakkor a

felülvizsgálati indítvánnyal támadott ügyben a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság ítélete által jóváhagyott elsőfokú ítélet indokolása teljes körűen kitért a Budapest Környéki Törvényszék előtti vádirat tényállásának értékelésére.

- [41] ... I. rendű terhelt a Kúriának címzett - 2017. augusztus 15-én érkeztetett, egyébként 2015. augusztus 11-én kelt - beadványában az ellene indult büntetőügy miatt előállt nehéz anyagi és családi helyzetét vázolta.
- [42] **II/2.** A Legfőbb Ügyészség BF.1356/2017. számú átiratában a felülvizsgálati indítványt a tényállást támadó részében törvényben kizártnak, ezt meghaladóan alaptalannak találta.
- [43] Indokolása szerint az indítványnak azok az érvei, miszerint nem lehetett volna jelen eljárásban is felelősségre vonni ... I. rendű terheltet család bűncselekmény miatt, azért nem helytálló, mert a sértetti kör eltérése folytán nem ugyanazon bűncselekmények miatt született ítélet a két eljárásban az I. rendű terhelttel szemben. A vád tárgyává tett elkövetési magatartások halmazatban megvalósított bűncselekményként nyertek értékelést, tehát a 6/2009. számú büntető jogegységi határozat rendelkezései sem követendők.
- [44] A törvényes vád hiánya tekintetében azt nyilatkozta, hogy annak követelményei között nem szerepel az, hogy nem tartalmazhat vele egyébként összefüggésben lévő, de másik sértetti kört érintő bűncselekmények kapcsán írt vádirattal ténybelileg azonos részeket, amennyiben ezek mindkét esetben szükségesek a Büntető Törvénykönyvbe ütköző cselekmények tényállási elemeinek maradéktalan leírásához. Ha a tényállás a bűncselekmény tárgyi oldali ismérveit olyan részletességgel tartalmazza, amelyből az alanyi oldal elemeire alapos következtetést lehet vonni, a vádirat nem kellékhiányos (EBH 2015.B.10.II.). Ezeknek a követelményeknek a jelen eljárás alapját képező vádirat pedig megfelelt.
- [45] A legfőbb ügyészségi álláspont szerint nem lépte túl a hatáskörét a másodfokú bíróság, azzal hogy az indítványozó szerint joghatályos másodfellebbezését elutasította. Helytállóan érvelt ugyanis a törvényszék akként, hogy nem az elsőfokú ítélettől eltérő - bűnösség körét érintő - rendelkezés megváltoztatásával szüntette meg az eljárást egy bűncselekmény kapcsán, hanem egy, az elsőfokú bíróság által elmulasztott rendelkezést hozott meg, ezért nem nyílt meg a harmadfok.
- [46] Miután az ítélet kihirdetésekor a nyilvános ülésen nem volt kötelező ... I. rendű terhelt jelenléte, ezért nem alapos a felülvizsgálati indítvány a Be. 373. § (1) bekezdés II.d) pontjára hivatkozása sem.
- [47] Indokolási kötelezettség megsértése tárgyában a Legfőbb Ügyészség álláspontjaként azt adta elő, hogy az indítványozó ennek kapcsán valójában az első- és másodfokú bíróság által értékelt bizonyítékok mérlegelését támadta. Ebbe a körbe tartoznak a terheltek, és tanúk vallomásainak, különböző okirati és szakértői bizonyítékoknak a felhasználása vagy fel nem használása miatti érvek, amelyeknek - az indítványozó szerint - nem megfelelő értékelése következtében az

I. rendű terhelt tevőlegességét, motivációját, célzatát helytelenül ítélte meg a bíróság.

- [48] A bizonyítékokon túl a tényállást is vitatta, ezek közül lényeges a kár összegének megkérdőjelezése. Tekintettel azonban arra, hogy az ítéleti tényállás ezt pontos összegben kifejezve tartalmazta, ezért sem ebben sem egyéb tekintetben a tényállást, de a bizonyítékokat értékelő bírói tevékenységet sem lehet felülvizsgálati indítvánnyal támadni.
- [49] A nyilatkozatban foglaltak szerint nem foghat helyt a Be. 416. § (1) bekezdés a) pontjában írt felülvizsgálati okra hivatkozás sem, amelyet azzal indokolt az indítványozó, hogy mivel a vádbeli cselekménynek nem volt tette, ezért a részeseket sem lehet felelősségre vonni. Kétségtelen, hogy ... III. rendű és ... IV. rendű terheltek magatartásának helyes minősítését az elsőfokú ítélet tartalmazta, amit utóbb a másodfokú bíróság megváltoztatott. Ugyanis figyelemmel arra, hogy ők voltak, akik a megtévesztő magatartást tanúsították, aminek következtében a kár bekövetkezett, ők helyesen minősítve a csalás társtettesei voltak. A társtettesnek nem kell a törvényi tényállásban írt elkövetési magatartás egészét megvalósítani, az is elegendő, ha annak részbeni megvalósításával működnek közre a cselekményben (BH 2011.59.). Az sem szükséges, hogy a haszonból részesedjenek, elegendő az, ha a tévedésbe ejtésben részt vesznek.
- [50] Ez azonban nem befolyásolja ... I. rendű terhelt felelősségre vonhatóságát, ugyanis a részes büntetőjogi felelőssége akkor is fennáll, ha a tettes felelősségre vonására nem kerül sor, a feltétel a tettesi alapcselekmény megvalósulása (BH 2014.38.).
- [51] Mindezek alapján indítványozta, hogy a Kúria a felülvizsgálati indítványnak ne adjon helyt, és a Budapesti IV. és XV. Kerületi Bíróság 3.B.XV.268/2011/271. számú, és a Fővárosi Törvényszék 23.Bf.XV.11.426/2016/31. számú ítéletét hatályában tartsa fenn ... I. rendű terhelt tekintetében.
- [52] ... I. rendű terhelt védője a Legfőbb Ügyészség nyilatkozatára tett védői észrevételében az előterjesztett felülvizsgálati kérelemben kifejtetteket változatlanul fenntartotta.
- [53] Indokolásában két kifogásolt kérdéskörre tért ki ismét részletesen. Egyrészt arra, hogy a támadott ítéletekben ... I. rendű terhelt bűnösségére vonatkozó - alanyi és tárgyi oldalának - jogi értékelése teljes mértékben hiányzik. Az ítéletek indokolásából ki kellett volna, hogy tűnjön a vádiratban foglaltak ellenőrzése, ehelyett azok átemelése történt az abban foglaltak vizsgálata nélkül. Másrészt a bűnösség megállapítása körében az ügyészi átiratban rögzített alábbi következtetést az elkövetők esetében jogilag aggályosnak, megalapozatlannak és érthetetlennek minősítette. Ez pedig a Legfőbb Ügyészségnek az a megfogalmazása, miszerint bár a másodfokú bíróság megváltoztatta a terheltek cselekvőségének jogi minősítését, mégiscsak az elsőfokú bíróság jutott helyes következtetésre, mert az az ítéletében a társtettesi elkövetést jelölte meg. A védő kihangsúlyozta, hogy a másodfokú

bíróság ... I. rendű terhelt kivételével, akit felbujtónak minősített, valamennyi érintett terhelt vonatkozásában megváltoztatta az elkövetési minőséget: mindenki bűnsegéd lett, ennél fogva a cselekménynek a jogerős ítélet alapján sem tette, sem társtette nem volt, csak részese.

- [54] A Kúria a 2013. évi CLXXXVI. törvény 63. §-ával 2014. január 1-jei hatálybalépéssel módosított Be. 424. § (1) bekezdése értelmében a felülvizsgálati indítványt - kizáró rendelkezés hiányában - tanácsulésen bírálta el.
- [55] **II/3.** A Kúria a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott határozatot az abban rögzített tényállás alapul vétele mellett egyrészt a felülvizsgálati indítványban megjelölt - a Be. 416. § (1) bekezdés a), b) és c) pontjában meghatározott - okból, valamint - a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontjában írt egyéb eljárásjogi felülvizsgálati okok tekintetében - hivatalból [Be. 423. § (4)-(5) bekezdés] bírálta felül.
- [56] Ennek során a felülvizsgálati indítványt a tényállást támadó részében törvényben kizártnak, érdemében alaptalannak, a Legfőbb Ügyészség nyilatkozatát alaposnak találta.
- [57] A Kúria a felülvizsgálat - mint rendkívüli jogorvoslat - szoros eljárási szabályainak rögzítése és állásfoglalásának kifejtése előtt a benyújtott felülvizsgálati indítvány tartalmával, illetve szerkesztésével kapcsolatban szükségesnek látja megjegyezni, hogy abban a felülvizsgálati okok indokaként előadottak több esetben ismétlődnek, több esetben ugyanazok az érvek kerülnek előadásra különböző felülvizsgálati ok indokaként. Így többek között a törvényes vád hiánya és a kétszeres eljárás tilalma (ne bis in idem) kötelezettség megsértése taglalásakor. De az indokolási kötelezettség megsértése, valamint a cselekmény törvénysértő minősítése kapcsán is többnyire ugyanazon érveket citálja a felülvizsgálati indítvány.
- [58] A Kúria ennek előrebocsátása után megállapítja, hogy az indítványozó által felhozott érveket a felülvizsgálat törvényileg szabályozott okainak tükrében vizsgálta, illetve vizsgálhatta.
- [59] A felülvizsgálat szabályrendszere értelmében a tényállás helyessége a felülvizsgálat tárgya nem lehet. A felülvizsgálati eljárásban a Be. 423. § (1) bekezdésének törvényi előírása szerint a tényálláshoz kötöttség érvényesül. Ebből következően a felülvizsgálati eljárásban a jogerős határozatban megállapított tényállás az irányadó, ez a tényállás felülvizsgálati indítvánnyal nem támadható. Annak vizsgálatánál tehát, hogy a bűnösség megállapítása, vagy a cselekmény jogi minősítése törvényes-e, csak a jogerős határozatban megállapított irányadó tényállás vehető figyelembe. Eljárási szabálysértés vizsgálatára is csak akkor kerülhet sor, ha az a büntető eljárási törvényben kimerítően felsorolt, felülvizsgálati eljárást megalapozó eljárási szabálysértések között szerepel. Ezért azokat az indítványokat, illetőleg az indítványok azon részeit, amelyekben nem felülvizsgálati okra, vagy a tényállásban nem szereplő tényekre

hivatkoznak, érdemi vizsgálat nélkül el kell utasítania. Felülvizsgálati eljárásban bizonyításnak helye nincs [Be. 419. § (1) bekezdés, 388. § (2) bekezdés].

- [60] A Kúria az irányadó tényállás általános meghatározása körében kihangsúlyozza, hogy egyrészt a tényállás a másodfokú bíróság által tett kiegészítésekkel, helyesbítésekkel irányadó a felülvizsgálati eljárásban (EBH 2011.2385.). Másrészt a felülvizsgálati eljárásban irányadó tényálláshoz tartozónak kell tekinteni a jogerős határozat indokolása bármely részében szereplő minden ténymegállapítást, amely az elbírált bűncselekmény büntetőjogi megítélésénél jelentős (BH 2006.392.).
- [61] Amint a Kúria utalt már rá, a megtámadott határozatot csak a felülvizsgálati indítvánnyal támadott részében és a felülvizsgálati indítványban meghatározott ok alapján a *büntető eljárási törvényben szigorúan szabályozott keretek között* bírálja felül. A korlátozott revíziós lehetőség a jogbiztonságra, a bírósági határozatok jogerejének jelentőségére, továbbá az ún. rendelkezési elvre vezethető vissza.
- [62] Ezért a jogalkotó a felülvizsgálati eljárásban csak a legsúlyosabb anyagi- és eljárásjogi törvénysértések esetében biztosít lehetőséget a megváltoztatásra.

III.

- [63] A Kúria ... I. rendű terhelt védőjének a felülvizsgálati indítványát az alábbi indokok alapján találta részben törvényben kizártnak, érdemében pedig alaptalannak.
- [64] Miután a felülvizsgálati indítványt előterjesztő a felülvizsgálat indokaként a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontjára érdemi vizsgálatot igénylő kérdéskörben hivatkozott, ezért a Kúria először e kérdésekben foglalt állást.
- a)
- [65] A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontja, illetőleg a Be. 373. § (1) bekezdés I.d) pontja alapján felülvizsgálatnak van helye, ha a cselekményt már jogerősen elbírálták.
- [66] A Kúria megállapította, hogy a védelemnek ez a kifogása nem bír alappal. Maga a felülvizsgálati indítvány is tartalmazza, hogy az I. rendű terhelttel szemben indult nyomozati eljárás két büntetőügyet generált, mégpedig a sértettek elkülöníthető körére tekintettel. Emiatt a Budapest Környéki Törvényszék 24.B.10/2013/89. számú, illetőleg a Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság 2.Bf.299/2016/16. számú ítélete, valamint a a Budapesti IV. és XV. Kerületi Bíróság 3.B.XV.268/2011/271. számú, illetőleg a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság 23.Bf.XV.11.426/2016/31. számú ítélete egyrészt eltérő sértetti kör sérelmére elkövetett cselekményeket bírált el, ugyanakkor az eljárás tárgya sem volt azonos.
- [67] A Budapest Környéki Törvényszék előtt folyamatban volt

büntetőügyben ugyanis a sértettek a telekingatlanok eredeti tulajdonosai voltak, addig a jelen felülvizsgálati indítvánnyal támadott ügyben hozott jogerős ítélet szerint a sértettek a felépítendő leendő lakások vevői. A ne bis in idem elvének sérelme ekként fel sem merül.

- [68] A másodfokú bíróság emellett helyesen foglalt állást abban, hogy sem az első-, sem a másodfokú bíróságot nem kötötte a Budapest Környéki Törvényszék, illetve a Fővárosi Ítéltábla határozatának az az indokolása, miszerint a telekingatlanok tulajdonosainak sérelmére elkövetett csalást a lakópark felépítése érdekében követték el. Megjegyzi a Kúria, hogy a korábban született jogerős ítélet 2 rendbeli csalás, míg a jelen felülvizsgálat tárgyát képező jogerős ítélet mindösszesen 152 rendbeli csalás elkövetését állapította meg az I. rendű terhelt terhére. Az eljáró bíróságok pedig kimerítő indokolását adták annak, hogy miért nem fogadták el az I. rendű terhelt és jelen ügyben volt társainak azt az érdemi védekezését, hogy a gödi építkezést meg kívánták valósítani, vagyis szándékukban állt átadni a lakásokat a sértetteknek, nem vezette őket csalárd szándék.
- [69] Egyébként helyesen jegyezte meg a Legfőbb Ügyészség, hogy amennyiben ítélt dolog címén eljárás megszüntetésnek lenne helye, akkor a jogsérelem perújítási eljárásban és nem felülvizsgálati eljárásban lenne orvosolható, ezért ebben a Be. 373. § (1) bekezdés I.d) pontja szerinti abszolút hatályon kívül helyezési ok tekintetében a felülvizsgálat kizárt.
- b)
- [70] A védő érdemi felülvizsgálatot megalapozó eljárási szabálysértésre hivatkozott akkor is, amikor azt kifogásolta, hogy a bíróság határozatának meghozatalára a Be. 373. § (1) bekezdés I.c) pontjában meghatározott eljárási szabálysértéssel - nevezetesen ha az elsőfokú bíróság törvényes vád hiányában járt el - került sor.
- [71] A Be. 416. § (1) bekezdés c) pontja, figyelemmel a 373. § (1) bekezdés I.c) pontjára, valóban felülvizsgálati ok, és a 423. § (5) bekezdése szerint hivatalból vizsgálandó, a 428. § (2) bekezdése folytán pedig felülvizsgálatban is feltétlen hatályon kívül helyezés mellett az eljárás megszüntetését eredményező eljárási szabálysértés, ha a bíróság törvényes vád hiányában járt el.
- [72] Jelen ügyben azonban erről nincs szó, az I. rendű terhelt védőjének az álláspontja téves.
- [73] A Be. 2. § (2) bekezdése szerint törvényes a vád, ha a vádemelésre jogosult a bírósághoz intézett indítványában meghatározott személy pontosan körülírt, Büntető Törvénykönyvbe ütköző cselekménye miatt a bírósági eljárás lefolytatását kezdeményezi. A vádiratnak úgy kell tartalmaznia a vád tárgyává tett cselekményt, hogy az pontosan beilleszthető legyen a Btk. Különös Részében megfogalmazott törvényi tényállások egyikébe. Konkrétan azoknak az eseményeknek kell tehát a vádban szerepelnie, amelyek alkalmasak az indítványozott (vagy akár eltérő), ám mindenképp a Btk.-ba ütköző cselekmény bíróság által történő megállapítására (EBH 2015.B.10.).

Amennyiben mindez megállapítható, úgy a vád kellékhianyáról, a törvényes vád hiányáról nem lehet szó.

- [74] A vád törvényes volta kapcsán tehát kizárólag a vádlói legitimáció, valamint a vádiratban foglaltak alanyi és tárgyi meghatározottsága vizsgálendő.
- [75] A vád törvényességét illetően a Be. 217. § (3) bekezdés a)-j) pontjai határozzák meg, hogy a vádiratnak mit kell kötelező érvennyel tartalmaznia. (A terhelt védője ezen eljárási szabálysértést azzal indokolta, hogy a felülvizsgálattal támadott ítéletek alapját képező vádirati tényállás egyes részei szó szerint megegyeznek a Budapest Környéki Törvényszék előtt folyamatban volt büntetőeljárás vádiratával.)
- [76] Jelen ügyben a Budapesti IV. és XV. Kerületi Ügyészség emelt vádat B.XV.6780/2006. számú vádiratában ... I. rendű terhelttel és 4 társával szemben, melyet részben az eljárás során, részben végindítványában módosított.
- [77] A Kúria a felülvizsgálat során megállapította, hogy az I. rendű terheltre vonatkozó vádirati tényállás lényegében megegyezik az ítéleti tényállással, tartalmaz elkövetési magatartást, összegeket. A cselekménysor pontosan körülírt, az időszak, az I. rendű terhelt tevőleges magatartása behatárolható, ezért tényszerűen téves, hogy hiányzik a vádból az elkövetés törvényi tényállást kimerítő magatartás megjelenítése. A vádirati tényállás hiánytalanul tartalmazza a bűncselekmény törvényi tényállási elemeinek megfelelő konkrét tényeket, illetve mindazon tényeket, amelyek a terhelt elkövetői minőségére levont jogkövetkeztetés alapjául szolgálnak.
- [78] Kiemeli a Kúria, hogy a bíróságot a vád ténybelisége köti, az ügyész jogi indítványa viszont nem [Be. 2. § (3)-(4) bekezdés]. A jogi minősítés ugyanis a bírói értékelés körébe tartozik, tehát nincs akadálya annak, hogy a bíróság a vád tárgyává tett cselekmény elkövetői alakzatát - a vádló jogi álláspontjától eltérően - minősítse.
- [79] A Kúria ugyanakkor megjegyzi, hogy a terhelt felbujtói elkövetői minőségére nézve a bíróság állásfoglalása nem ténybeli, hanem jogkövetkeztetés eredménye. Ily módon a vádhoz kötöttség elve nem sérült.
- [80] A Legfőbb Ügyészség nyilatkozata egyébként helyesen tartalmazza, hogy a törvényes vádnak nem követelménye, hogy nem tartalmazhat vele egyébként összefüggésben lévő, de másik sértetti kört érintő bűncselekmények kapcsán írt vádirattal ténybelileg azonos részeket, amennyiben ezek mindkét esetben szükségesek a Büntető Törvénykönyvbe ütköző cselekmények tényállási elemeinek maradéktalan leírásához.
- [81] Tekintettel arra tehát, hogy a vád alapvetően tartalmazta a vád minősítése szerinti bűncselekmény törvényi tényállási elemeinek megfelelő konkrét tényeket, ezért a Be. 373. § (1) bekezdés I.c) pontjában írt abszolút hatályon kívül helyezési ok - vagyis a törvényes vád hiánya - nem áll fenn.

c)

- [82] A védő kifogásolta: annak ellenére, hogy a másodfokú bíróság „részfelmentés” keretében az I. rendű terheltet a közokirat-hamisítás büntette alól felmentette, nem biztosított másodfellebbezési jogot, majd pedig azzal, hogy a benyújtott fellebbezést a 23.Bf.11.426/2016/34. számú végzésével törvénysértően elutasította, a hatáskörét túllépte, és a jelen nem lévő terhelt védekezéshez való törvényes jogát kirívóan megsértette. Ezzel pedig a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontja szerinti - figyelemmel a Be. 373. § (1) bekezdés II.c) pontjára - abszolút eljárási szabálysértést követte el.
- [83] A Kúria a védő érvelését nem találta alaposnak. Jelen ügyben másodfellebbezésnek nem volt helye, mert nem álltak fenn a Be. 386. § (1) bekezdés a)-c) pontjaiban tételesen meghatározott feltételek. A másodfokú bíróság ügydöntő határozatai ellen másodfellebbezési kérelem benyújtására akkor nyílik mód, ha az első- és másodfokú bíróság ítéletei között a bűnösség kérdésében lényegi ellentmondás áll fenn. Ennek pontos eseteit az (1) bekezdés a)-c) pontjai határozzák meg. Így megnyílik a másodfellebbezés bejelentésének lehetősége abban az esetben, ha az első fokon felmentett vagy eljárás megszüntetéssel érintett terhelt bűnösségét állapítják meg a másodfokú eljárásban, vagy ilyen személy kényszergyógykezelését rendelik el. Lehetőség van másodfellebbezés bejelentésére fordított helyzetben is, amikor első fokon elítélt terheltet ment fel a másodfokú bíróság vagy szünteti meg vele szemben az eljárást. Végül sor kerülhet harmadfokú eljárás lefolytatására abban az esetben is, ha a terhelt bűnösségét olyan bűncselekményben állapítja meg a másodfokú bíróság, amelyről az elsőfokú bíróság nem rendelkezett.
- [84] Amennyiben azonban a bűnösség köre nem változik, csupán az elbírált - megindokolt - cselekmény kapcsán az elsőfokú bíróság által elmulasztott rendelkezést pótolta a másodfokú bíróság, ez nem minősül az elsőfokú bíróság által hozott eltérő rendelkezésnek, ezért nincs helye másodfellebbezésnek és így harmadfokú eljárásnak.
- [85] A Kúria rámutat arra, hogy a vádirat a 182. és 183. vádirati tényállási pontokban foglaltak okán 2 rendbeli közokirat-hamisítás büntette miatt emelt vádat az I. rendű terhelttel szemben, ehhez képest az elsőfokú - nem jogerős - ítélet rendelkező része kizárólag 1 rendbeli, felbujtóként elkövetett közokirat-hamisítás büntettéről (182. tényállási pont) rendelkezett. A másodfokú bíróság - ahogy annak ítélete indokolásában (30. oldal utolsó előtti bekezdés) helytálló indokát is adta - a 183. tényállási pontban írt cselekmény kapcsán hozta meg azt a rendelkezést, amit az elsőfokú bíróság a rendelkező részben nem tett meg, viszont az ítélete jogi indokolásában a másodfokú bíróság által pótolni követeztetést vonta le.
- d)
- [86] A védő indítványában arra is hivatkozott, hogy törvénysértő módon az I. rendű terhelt távollétében hirdették ki a másodfokú határozatot.
- [87] A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontja, illetőleg a Be. 373. § (1) bekezdés II.d) pontja alapján akkor is helye van a felülvizsgálatnak, ha a tárgyalást olyan személy távollétében tartották meg, akinek a részvétele a törvény értelmében kötelező.

- [88] A védő ezt a sérelmét kizárólag állította, azonban erre nézve nem hozott fel semmiféle indokot.
- [89] A Kúria e körben megállapítja - a Legfőbb Ügyészség hibátlan nyilatkozatával egyezően -, hogy a másodfokú nyilvános ülésen az I. rendű terhelt megjelenése nem volt kötelező [Be. 362. § (3) bekezdés]. Erről a másodfokú bíróság a korábbi nyilvános ülésen, szabályszerű idézése mellett szóban tájékoztatta is a terheltet.
- e)
- [90] A felülvizsgálati indítványt előterjesztő a felülvizsgálati indítvány okaként a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontján belül a Be. 373. § (1) bekezdés III.a) pontjára is visszautalt.
- [91] Miután az indítványozó az indokolási kötelezettség megszegésére nem csak pusztán hivatkozott, hanem azt konkrétan megindokolta, e körben érveit kifejtette, a Kúria e kérdést érdemben vizsgálta, és abban állást foglalt.
- [92] A Kúria nem értett egyet azzal, hogy a bíróságok megsértették az indokolási kötelezettségüket.
- [93] A Be. 416. § (1) bekezdés c) pontja, illetve a Be. 373. § (1) bekezdés III.a) pontja szerint felülvizsgálati ok és a jogerős ügydöntő határozat feltétlen hatályon kívül helyezését eredményező eljárási szabálysértés, ha az eljárás bíróság a bűnösség megállapítása, a felmentés, az eljárás megszüntetése, a cselekmény jogi minősítése, vagy a büntetés kiszabása, illetve az intézkedés alkalmazása tekintetében az indokolási kötelezettségének oly mértékben nem tett eleget, hogy emiatt az ítélet felülbírálatra alkalmatlan.
- [94] A Kúria az 1. BK vélemény C. pontjában a Be. 373. § (1) bekezdés III.a) és b) alpontjaihoz fűzött értelmezésének 2. pontjában kifejtette, hogy az indokolási kötelezettség megsértése fűződhet ténykérdésekhez és jogkérdésekhez. A ténykérdésekkel kapcsolatos indokolási kötelezettség megsértése egyrészt nem azonos a megalapozatlanság kérdésével, másrészt akkor tekinthető elmulasztottnak, ha „nem állapítható meg belőle, mire alapította a bíróság a döntését”, a jogi indokolási kötelezettség megsértése hasonlóképpen akkor áll elő, ha „nem állapítható meg belőle, még jogi következtetés útján sem, hogy milyen jogszabályon alapul valamely büntetőjogi főkérdésben hozott döntés” - és ezáltal mindkét esetben meghiúsul az érdemi felülbírálat.
- [95] Ennek megfelelő az ítélkezési gyakorlat is. „Az indokolási kötelezettség megszegése csak akkor eredményez feltétlen hatályon kívül helyezést és felülvizsgálatot is megalapozó eljárási szabálysértést, ha a megtámadott határozat indokolása tény vagy jogkérdés tekintetében oly mértékben hiányos, hogy abból nem állapítható meg, a bíróság mire alapozta a döntését” (EBH 2011.2387.; EBH 2010.2210.; BH 2014.10.).
- [96] Az indokolási kötelezettség elmulasztása révén azonban nem vizsgálható a bűnösség megállapításának, a felmentésnek, az eljárás megszüntetésének, a büntetéskiszabásnak, illetve az intézkedés alkalmazásának anyagi jogi helyessége, azaz a bírói értékelés

eredménye az indokolási kötelezettség teljesítésével kapcsolatos vizsgálatnak nem tárgya, mivel a mérlegeléssel szembeni, eltérő értékelést célzó támadás ezúton sem lehetséges, illetve ez a - tényállás támadhatatlanságát előíró - Be. 423. § (1) bekezdésének megkerülését jelentené (BH 2012.32.).

- [97] Az indokolási köteleesség felülvizsgálati eljárásra okot adó megsértése nem állapítható meg, ha az ügydöntő határozatokból kitűnik az eljáró bíróságoknak a tényállás megállapításával összefüggő tényfeltáró és értékelő tevékenysége, továbbá az, hogy az érdemi döntésben kifejeződő jogi álláspontját - a bűnösséggel, a minősítéssel, a büntetéssel és/vagy intézkedéssel kapcsolatban - mire alapozta. A bizonyítékok értékelése körében levont következtetések helyessége, az értékelés eredménye kívül esik a feltétlen eljárási szabálysértések körén, az tartalmilag az ügydöntő határozat megalapozatlanságának felülvizsgálati eljárásban meg nem engedett támadása (BH 2013.10.).
- [98] Vagyis az indokolási kötelezettség megsértésére hivatkozással a jogerős ítéletben foglalt tényállás nem kérdőjelezhető meg, az indokolási kötelezettség elmulasztása címén a bizonyítékok értékelése nem támadható.
- [99] Ebből következően a Kúria megállapította, hogy az I. rendű terhelt védője az indítványában kifejezetten a terhelt bűnösségének a megállapítását támadta a ténykérdésekre vonatkozóan állított indokolási kötelezettség megsértése révén. Akkor tehát, amikor azt kérte számon az eljáró bíróságoktól, hogy nem adták indokát, illetőleg miért mellőzték az I., II., III. és IV. rendű terheltek vallomásainak értékelését; miért került kihagyásra a tényállásból, illetve a bizonyítékok számba vetéséből az eljárás anyagává tett, és a védekezés alapjául szolgáló 33-34. kötetekben található lényeges okirati bizonyítékok, mint a banki indikatív ajánlattételi dokumentáció teljes tára, amely a projekt megvalósulásának érdekében támasztotta alá, hogy konkrét lépések történtek a banki finanszírozás megszerzésére a **cég 2**, a **cég 3**, a **cég 4**, a **cég 5** és a **cég 6** pénzügyintézeteknél; kifogásolta, hogy az ítélet kizárólag a vád bizonyítékainak értékelésében merül ki; a tényállás tévesen vette át azt a vádirati állítást, hogy a perfeljegyzés fennállásának ténye a banki hitelkérelem és folyósítás akadálya; sérelmezte, hogy a tényállásból hiányzik a kár pontos összegének a meghatározása, az ítéletből hiányzik, hogy a bűncselekmény törvényi tényállási elemei miként valósultak meg; szakértői bizonyítás elrendelésének hiányát kifogásolta a tekintetben, hogy meggyőződjön arról, miszerint a lakópark beruházási projektek esetében eltért-e ... és társainak magatartása az ilyenkor kialakult befektetői gyakorlattól, közvetlenül az irányadó tényállást, illetve a bíróság mérlegelésének a helyességét sérelmezte, a bizonyítékok mikénti értékelését vitatta, átértékelését célozta, és mindezek keresztül kifogásolta a bűnösség megállapítását, ami a felülvizsgálati eljárásban kizárt.
- [100] A Kúria e körben megállapítja azt is, hogy az I. rendű terhelt

védője kétségen felül alapvetően az irányadó tényállást támadta akkor is, amikor azt állította, hogy a kihallgatott vevői kör vallomása és a szerződésmódosítások alapján egyértelműen kizárható, hogy a vevőket a lakópark megvalósulása kapcsán a terheltek tévedésben tartották volna. Ennek állítása ugyanis ellentmond az irányadó tényállásnak. Mint ahogy az is, hogy kétségbe vonta az okozott kár összegének megállapítását, amit az irányadó tényállás összegszerűen megjelöl.

[101] A Kúria kihangsúlyozza, hogy a felülvizsgálati eljárásban az irányadó tényálláshoz kötöttség olyannyira szigorú szabály, hogy a büntető anyagi jog szabályainak a megsértése az alapeljárásban megállapított tényállás alapján lenne elbírálandó abban az esetben is, ha a tényállás hiányos, nem kellően felderített, és ellentétes az iratok tartalmával (BH 2004.102.), vagy más megfogalmazásban: az alapügyben megállapított tényállás az irányadó, függetlenül attól, hogy az adott tényállás megalapozott-e, vagy sem (BH 2016.264.; BH 2010.324.).

[102] A Kúria megállapítja, hogy ... I. rendű terhelt bűnügyében az első- és a másodfokú bíróság a Be. 373. § (1) bekezdés III. pontja által meghatározott körben - a büntetőjogi főkérdések tekintetében - nem mulasztott, miután kellő alapossággal, a szükséges és elégséges mértéket messze meghaladóan eleget tett indokolási kötelezettségének. Az elsőfokú bíróság tényállást állapított meg, amit az I. rendű terhelt tekintetében kiegészítésekkel és helyesbítésekkel a másodfokú bíróság magára nézve is irányadónak tekintett, mindkét bíróság ellenőrizhető módon rögzítette a ténymegállapításhoz, valamint az általa alkalmazott anyagi és eljárásjogi szabályhoz vezető indokait, következtetéseit, álláspontját. Az elsőfokú bíróság mindezt indokolása 104. oldaltól a 338. oldalig terjedő (kiemelendő, hogy a 184. tényállási pontban rögzített cselekményt tényállási pontonként külön indokolva), míg a másodfokú bíróság indokolása a 9. oldaltól a 31. oldalig terjedő lapszám alatt tette meg.

[103] Különösen a másodfokú bíróság indokolásából jól nyomon követhető, hogy az I. rendű terhelt felelősségét megfogalmazó tényállás - érdemi védekezésével szemben - az eljárás során milyen bizonyítékok alapján került megállapításra.

[104] A Kúria mindezek alapján a felülvizsgálati indítványnak az indokolási kötelezettség megsértésére alapított kifogását nem találta alaposnak.

IV.

[105] A Be. 416. § (1) bekezdés a) pontja szerint felülvizsgálatnak a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen - egyebek mellett - akkor van helye, ha a terhelt bűnösségének megállapítására a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt került sor. Miután ilyen, a felülvizsgálatot megalapozó érvre is hivatkozott az I. rendű terhelt védője, ezért a Kúria érdemben vizsgálta ezt a kérdést is.

- [106] A cselekmény elbírálásakor hatályos Btk. 373. § (1) bekezdése szerint a csalást az követi el, aki jogtalan haszonszerzés céljából mást tévedésbe ejt vagy tévedésben tart és ezzel kárt okoz. Az irányadó történeti tényállásban a csalás valamennyi törvényi tényállási eleme felismerhető.
- [107] A csalás elkövetési magatartása a tévedésbe ejtés vagy tévedésben tartás. A tévedésbe ejtés a valónak és a valótlannak a felcserélése. A valótlanságnak valóságként feltüntetése, vagy a valóságnak más színben beállítása. Ennek eredményeként a sértetti oldalon tévedés alakul ki. A tévedést pedig a tettes idézi elő szóban, írásban, de nem kizárt a mulasztás sem. A tévedésnek nem kell kiterjednie a jogügylet egészére. Csak az szükséges, hogy a jogügylet olyan elemeit fogja át, amelyek a károkozással okozati összefüggésben állnak.
- [108] Az elkövetői magatartás szándékos, ezen túlmenően célzatos, az elkövető célja a jogtalan haszonszerzés, vagyis a cél nem a károkozás, hanem kizárólag a jogtalan haszonszerzés. A törvényi tényállás megvalósulásának három, egymást kiegészítő okozati összefüggés megléte a feltétele.
- [109] A megtévesztő magatartásnak kell előidéznie a tévedést. Ehhez képest arra alkalmasnak, szándékosnak (és értelemszerűen más általának) kell lennie. A tévedésnek kell kiváltania a megtévesztett személy vagyoni jogi rendelkezését. Végül a megtévesztett személy vagyoni jogi rendelkezése és a bekövetkezett kár között szintén okozati összefüggésnek kell lennie. Csalás esetében ugyanis a kárt nem közvetlenül az elkövető megtévesztő magatartása, hanem a megtévesztett sértett vagyoni jogi rendelkezése okozza.
- [110] A jogtalan haszonszerzés nem önálló tényállási elem, hanem a megtévesztő magatartás célzata. A haszonszerzés megtörténtének kérdése a csalás miatti bűnösség megállapítása szempontjából közömbös. A kár bekövetkezte a tényállási elem, miáltal a csalás befejezetté válik akkor is, ha a hasznot az elkövető (vagy bárki más) nem, vagy még nem szerezte meg.
- [111] A felülvizsgálati eljárásban is irányadó tényállás egyértelműen rögzíti a terhelt tévedésbe ejtő magatartását, valamint a kár bekövetkeztének tényét. Valamely magatartás nyilvánvalóan akkor megtévesztő, ha mögöttes szándéka rejtett, vagy kifejezésre juttatásával ellentétes.
- [112] A Kúria a fentiekén túlmenően megállapítja, egyben kihangsúlyozza, hogy a felülvizsgálattal érintett ügyben az ítéleti tényállás a vádpontok mellett egy bevezető részből is áll. A Kúria rámutat: a bevezető részt nem lehet elkülönülten kezelni és értelmezni a többi vádponttól, hiszen ez minden esetben egyfajta összefoglalója a történeti eseményeknek, a terheltek cselekményben betöltött szerepének. Jelen ügyben a bevezető rész eredendően is azt tartalmazza, hogy „... II. rendű, és ... III. rendű terheltek - ... I. rendű terhelt utasítása alapján - a hirdetésre jelentkező vevőkkel ingatlan adás-vételi előszerződéseket kötöttek, ahol

»előleg« és »kezelési költség« címén a sértettektől különböző összegeket vettek át, zömében készpénzben. A sértetteket a terheltek szóban úgy tájékoztatták, hogy a »kezelési költségként« átvett összegek a vételárba beleszámítanak. A lakóházak felépítését a terheltek igen rövid határidőre vállalták, ám amikor a sértettek szembesültek azzal, hogy az átadási határidő lejáratakor sem kezdődött el az építkezés, a terheltek sem a befizetett előlegeket, sem a »kezelési költség« címén átvett összegeket nem fizették vissza, utóbbival kapcsolatban kijelentették, hogy az nem is jár vissza. Az ismertetett módon ... I. rendű, ... II. rendű, és ... III. rendű terheltek által átvett összegeket, valamint a ... IV. rendű terhelt által vezetett **cég 7**-hez és a ... V. rendű terhelt által vezetett **cég 8**-hoz befolyt összegeket - összesen 190.354.000 Ft-ot - az I., II., III. és IV. rendű terheltek felélték, irodabérletre, rezsi költségekre, autók bérletére, korábban megfeneklett építkezések befejezésére, valamint ismeretlen célra fordították, az építkezések beindítását meg sem kísérelték, de ez eleve sem állt szándékukban. A »felépítendő« épületeket a terheltek a piaci árnál jóval kevesebbért kínálták, a kivitelezési költségeket a reálisnál 30%-kal alákalkulálták, így a meghirdetett áron az épületeket fel sem lehetett volna építeni." (elsőfokú ítélet 12. oldal negyedik és ötödik bekezdése).

- [113] Amint azt a másodfokú bíróság ítélete indokolásában megállapította, „2006 tavaszán nem kezdődött el az építkezés, a telkek vételára nem lett kifizetve, s a fizetési határidő is rég lejárt, a beruházást finanszírozó konkrét hitelkérelem és bank pedig nem volt, mégis - mindenek tudatában - újabb és újabb megállapodásokat, szerződéseket kötöttek, valamint folyamatosan voltak az átszerződések és a vevői befizetések, mely utóbbiak nem lettek a cégek bankszámláin elhelyezve.” (másodfokú ítélet 23. oldal negyedik bekezdés).
- [114] Vagyis az irányadó tényállásban rögzítésre került, hogy az I. rendű terheltnek a pénzösszegek átvételének időpontjában szándéka sem volt az építkezések beindítására, illetve a cégek képviselői által átvett összegek visszafizetésre.
- [115] Ebből következően nem lehet kétséges az ügyletek jogtalan haszonszerzési célzata sem, valamint a sértettek tévedésbe ejtése, illetve tartása.
- [116] Nem alapos az I. rendű terhelt védőjének az a hivatkozása sem, hogy miután a másodfokú bíróság ... I. rendű terhelt elkövetői magatartását felbujtónak, valamennyi érintett terhelt vonatkozásában pedig az elkövetői magatartást megváltoztatva az elkövetői minőséget bűnsegédre változtatta, ennél fogva a cselekménynek a jogerős ítélet alapján sem tette, sem társtette nem volt, csak részese. Tettes hiányában viszont a részeseket sem lehet felelősségre vonni.
- [117] Megjegyzi a Kúria, hogy az elkövetési alakzat nem bűnösségi, hanem minősítési kérdés.
- [118] A felülvizsgálati indítványnak ez a kifogása azért nem bír alappal,

mert jelen ügyben a II. rendű terheltnek, akivel szemben az elsőfokú bíróság ítélete - 2016. május 3-án - kihirdetése napján jogerőre emelkedett, valamennyi, az I. rendű terhelt terhére megállapított családi cselekményben (mindösszesen 152 rendbeliben) ugyancsak megállapították a bűnösségét, mégpedig társtettesi minőségben. Miután pedig jelen ügyben a tettesi alapcselekmény megvalósult, a részes büntetőjogi felelőssége is fennáll.

[119]Mindebből egyértelműen következik, hogy ... I. rendű terhelt bűnösségének megállapítása és a cselekményeinek jogi minősítése során az eljáró bíróságok nem sértették meg a büntető anyagi jog szabályait.

[120]A Be. 416. § (1) bekezdés b) pontja értelmében a büntetés revíziójára csak akkor van lehetőség, ha a bűncselekmény törvénysértő minősítése, a büntetőjog más szabályainak megsértése miatt került sor törvénysértő büntetés kiszabására. Miután a minősítés törvényes, és más anyagi jogszabálysértés sem történt, a kiszabott büntetés mértékét a Kúria nem vizsgálhatta.

[121]Mindezekre figyelemmel - s miután nem észlelt olyan eljárási szabálysértést sem, amelynek vizsgálatára a Be. 423. § (5) bekezdése alapján hivatalból köteles - a Kúria a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, s a megtámadott határozatokat - a Be. 426. §-a alapján - ... I. rendű terhelt tekintetében hatályában fenntartotta.

[122]A Kúria határozata elleni fellebbezést a Be. 3. § (4) bekezdése, a felülvizsgálatot pedig a 416. § (4) bekezdés b) pontja zárja ki. A Be. 418. § (3) bekezdése szerint minden jogosult csak egy ízben nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a 416. § (1) bekezdés e) vagy g) pontján alapul. A Be. 421. § (3) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy az ugyanazon jogosult által ismételten előterjesztett, illetőleg a korábbival azonos tartalommal ismételten előterjesztett indítvány elutasítására vonatkozó határozat hozatalát a Kúria mellőzheti.

Budapest, 2017. február 19.

Dr. Katona Sándor s.k. a tanács elnöke, Dr. Krecsik Eldoróda s.k. előadó bíró, Dr. Gimesi Ágnes s.k. bíró

A kiadmány hitelélül:
Lévai Viktória
tisztviselő